

Wethouder Marcel Delhez (links)
en beleidsambtenaar Wim
Althuisen

Uden koerst op sober doelmatig beheer

Gemeente zet bij 'groen' nadrukkelijk en actief in op burgerparticipatie

In 2007 ging Uden aan de haal met titel Groenste Stad van Nederland; een jaar later werd de gemeente zelfs verkozen tot Groenste Stad van Europa. Wat heeft al die roem gebracht en hoe houdt de gemeente alles groen? Wethouder Marcel Delhez en beleidsambtenaar groen Wim Althuisen geven met gepaste 'groene' trots tekst en uitleg.

Auteur: Ruud Jacobs

Natuurlijk spelen in het Zuiderpark

Menig passant die Uden doorkruist, van oost naar west en van noord naar zuid, zal het ongetwijfeld opvallen: het vele groen langs wegen en in de wijken. Gras, variërend van kortgeschoren tot lange wilde uitgroei, groene plantenborders en zeker ook de vele bomen in tal van soorten en ook grote maten. Ook voor het gemeentehuis stoere stevige platanen en even verderop op de Markt de dit jaar nieuw aangeplante trots van Uden: dorpslinde 't Prilleke.

Delhez: 'Uden, van oudsher een samenraapsel van buurtschappen met lintbebouwing, is bomenrijk met een rijke schakering en variatie aan soorten en maten.' Wijzend op de plattegrond naar alle groene locaties en wegen waarlangs de bomen staan, zegt Delhez: 'Dit zijn de groene longen en vingers in de kern van onze gemeente.'

Beleidsprijs

Het winnen van de prijzen Groenste Stad van Nederland én van Europa is volgens de wethouder niet zomaar even komen aanwaaien; het is meer dan een groenprijs. 'Het is een beleidsprijs. Uden hanteert een sober doelmatig groenbeleid. Vanuit de nieuwe wijken proberen we met groen – parken en groenstructuren – de natuur de stad in te trekken.' Het sobere beleid van de gemeente inzake groen komt volgens Delhez en Althuizen bijvoorbeeld tot uiting in het beheer van de plantsoenen. 'We hebben strak gemaaid gazons, maar ook velden met hoog verwilderd gras. Mensen moeten er in het begin wel aan wennen, maar het kost een hoop minder onderhoud.' Een positief gevolg van het winnen van de Groenste Stad-prijzen is volgens Delhez dat er tot in de gemeenteraad toe erkenning is voor het groenbeheer. 'Ook in het gemeentebestuur. Er is tot op heden geen noemenswaardige discussie over de vaststelling van het groenbudget. Aan het groenbeheer wordt eenvoudigweg niet getornd en het gaat zeker niet ten koste van het beeld buiten. De waardes van Uden zijn de 4 G's: Groen, Gezellig, Gastvrij en Gezond. Dat is ons marketingproduct en die waardes, waaronder dus ook groen, moeten behouden blijven. Dit is door de inwoners zelf bedacht.' Delhez haalt in dezen de renovatie van het nieuwe Bevrijdingspark aan. 'Uiteindelijk heeft het 0,5 miljoen euro meer gekost dan van tevoren was vastgesteld, maar dat heeft geen enkele discussie opgeleverd. Gewoon omdat je het beleid kan uitleggen en dat alles niet zonder reden voor je inwoners is uitgevoerd.'

Sober doelmatig beleid

Althuizen beaamt dat de bezuinigingen voor het Udense groen slechts zeer beperkte gevolgen hebben. 'Dit kunnen we binnen het vastgestelde beleid oplossen, bijvoorbeeld door op sommige plekken over te schakelen op extensief beheer en beplanting door gras te vervangen. Dat is tot nu toe allemaal heel natuurlijk gebeurd en heeft zelfs tot kwaliteitsverbetering geleid, zoals langs de Industrielaan, waar in plaats van beplanting nu gras is gekomen.' Met zo'n 40.000 inwoners heeft Uden ongeveer één boom per inwoner staan. De gemeente had het totale beheer van de bomen tot 2013 geheel in eigen handen. Althuizen: 'Dit jaar is het snoeiwerk aan de grote bomen voor het eerst uitbesteed. Ook specifieke beheersmaatregelen zoals bestrijding van de eikenprocessierups zijn uitbesteed.' Het sobere doelmatige groenbeleid

van de gemeente komt volgens de wethouder en de beleidsambtenaar ook terug bij het beheer van alle bomen. Dunning, zo luidt in dezen het credo. 'Dit is bij ons altijd beleid geweest; het is nooit een bezuinigingsmaatregel. Wij vinden dat je bomen de ruimte moet geven om te groeien. Er zijn gemeentes waar dunning puur uit bezuiniging gebeurt.' De vele duizenden bomen die Uden rijk is, zijn deels afkomstig van de inmiddels opgeheven stadskwekerij. De laatste bomen, zo'n 120 stuks van redelijke omvang, zijn vanuit de stadskwekerij in het recent geopende Zuiderpark geplant.

'Vanuit de nieuwe wijken proberen we met groen - parken en groenstructuren - de natuur de stad in te trekken'

Voor het groenbeheer maakt Uden gebruik van een integraal beheerssysteem van Arcadis voor wegen, riolering, groen en verlichting. Het groenbeheer wordt deels uitgevoerd door werkvoorzieningsschap IBN in Uden. 'Verder schrijven we ook lokale regionale bedrijven aan. Het moet wel allemaal concurrerend zijn en passen binnen het nationale en Europese aanbestedingsbeleid. Hierbij geldt ook de zogeheten *social return*-paragraaf voor re-integratie van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Ook dat is een stuk maatschappelijke verantwoordelijkheid', aldus Delhez.

Burgerparticipatie

Zowel Delhez als Althuizen komt tijdens het gesprek meermaals terug op het belang van burgerparticipatie bij de ontwikkeling van nieuwe groenvoorzieningen, maar ook bij het beheer van reeds langer bestaand groen. 'Burgerparticipatie bij groen bestaat in Uden al zo'n 15 jaar. Het is belangrijk om de inwoners aan de voorkant bij de ontwikkeling van de omgeving te betrekken. Je zoekt daarbij met elkaar de oplossing', zo licht de wethouder toe. En ook politiek gezien is burgerparticipatie een slimme zet. 'Als je met de omgeving afspraken maakt en tot een akkoord komt, wie is de gemeenteraad dan nog om 'nee' te zeggen? Als gemeente zeggen wij: samenleving, je moet het met elkaar doen, wij zijn slechts de facilitairder. Bij groenprojecten doe ik de aftrap, laat ik me halverwege bijpraten en aan het eind haal ik het verhaal op.'

Maar hoe voorkom je dat iedereen zijn zegje gaat doen en zijn wensen op tafel legt, uitdraaiend op oeverloze discussies? Delhez: 'Bij de aanleg van nieuwe groenvoorzieningen wordt een uitnodiging voor een eerste informatieavond aan de hele wijk verstuurd. Daaruit blijven meestal wel zo'n 15 tot 20 mensen over. Samen gaan we dan aan de slag. Dus met bewoners, direct aanwonenden, jeugd, gemeente, maar ook belangenverenigingen zoals IVN en gehandicapten en externen, zoals ook bij het ontwerp van het Bevrijdingspark is gebeurd.' Om het de inwoners zo gemakkelijk mogelijk te maken om in het groenbeheer te participeren, stelt de gemeente Uden aanhangers met tuingereedschap beschikbaar. 'Met advies

Het nieuwe Zuiderpark

van mensen van de buitendienst kunnen bewoners in de eigen wijk dan aan de slag', zo licht Althuizen toe. Een succes, aldus beiden.

Jeugd

De participatie van de burgers wordt door Uden al vroeg aangestuurd. Al vele jaren – sinds 2012 in de herfst in plaats van in het voorjaar – organiseert de gemeente in het kader van de Nationale Boomfeestdag haar eigen Udense Boomplantdag voor alle basisscholen. Delhez: 'Hier doen alle leerlingen uit groep 7 aan mee. In 2010 en 2011 hebben we zelfs een tweede en eerste prijs gewonnen als gemeente met de meeste CO₂-vastlegging. Op deze manier zit de participatie al vroeg in de genen van de kinderen.'

'Aan het groenbeheer wordt eenvoudigweg niet getornd en het gaat zeker niet ten koste van het beeld buiten'

Aanbesteding

Het beheer aan bomen en groen is in Uden middels zogeheten beeldkwaliteitsplannen door de raad vastgesteld. 'En wij voeren uit zoals dat in het bestek is verwoord', licht Althuizen toe. Bij de aanbesteding van groen werkt Uden volgens de alom bekende EMVI-methode (Economisch Meest Voordelige Inschrijving). Hiervoor wordt eerst een plan van aanpak gemaakt. Een van de vaste onderdelen is duurzaamheid. 'Bij de aankoop wordt vooral gekeken naar prijs/kwaliteit en zeker niet alleen naar de goedkoopste', aldus Althuizen.

Parken

De bebouwde kom van Uden herbergt momenteel zo'n tien parken, variërend in grootte, maar ook qua opzet en onderhoud. Zo ligt langs de A50 het Landschapspark dat in samenspraak met bewoners en IVN-Vogelwacht tot stand is gekomen en in het centrum het vernieuwde Bevrijdingspark. 'Het stadspark bestond uit een paar groene velden zonder enige beleving. In die locatie zat totaal geen beleving en we hebben ons dan ook de vraag gesteld: hoe krijgen we hier weer een ziel in', aldus de wethouder, die met een bijzonder tevreden gevoel op de geslaagde renovatie terugkijkt. 'Nu is het een plek waar je kunt voetballen, waar mensen recreëren, picknicken en waar ook evenementen

Openbaar stedelijk groen Uden 2013

Binnen bebouwde kom

bomen	ca. 25.700 st.
beplantingen	570.700 m ²
gras	1.095.900 m ²
water	125.500 m ²
speelplekken	118 st.
	14.300 m ²
speeltoestellen	460 st.
Totale oppervlakte	180,6 ha

Buiten de bebouwde kom

bomen	ca. 13.600 st.
beplantingen	245.000 m ²
bermen	850.000 m ²
sloten	135.000 m
	270.000 m ²

Totale oppervlakte **136,5 ha**

bos	462 ha
	38% loofhout
	62% naaldhout
natuurterreinen	33 ha
recreatieterreinen e.d.	7 ha

Boomsoorten

Binnen bebouwde kom: 245 soorten/selecties/cultivars; variërend van *Abies concolor* tot *Zelkova serrata*.

In het buitengebied: *Quercus robur*, *Quercus palustris*, *Quercus rubra*, *Betula pendula*, *Tillia vulgaris* 'Koningslinde', *Fraxinus excelsior*, *Alnus glutinosa*, *Salix alba*, *Fagus sylvatica*, *Populus canescens*.

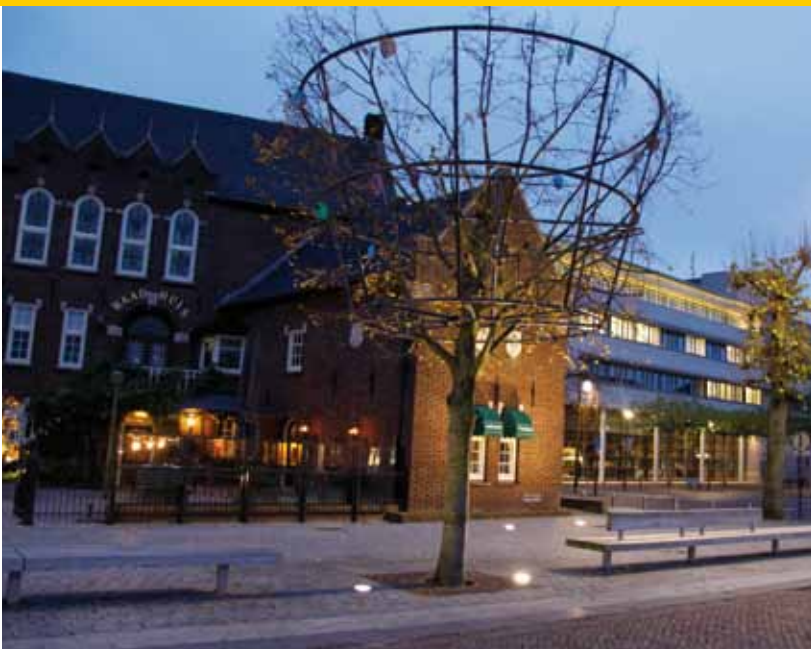
Begroting:

Openbaar stedelijk groen	ca € 2,9 miljoen
Landschappelijke beplanting e.a.	ca € 260.000

Deze bedragen zijn uit de begroting 2013, sinds 2009 is de begroting voor groen(beheer) niet noemenswaardig veranderd.

plaatsvinden, zoals een circus. Het is nu echt ingericht als een multifunctioneel stadspark.' Het Landschapspark heeft een heel andere uitstraling en is ingevuld in samenspraak met IVN-Vogelwacht en ook omwonenden. Delhez: 'Het is een stuk compensatie voor de aanleg van de A50. Er was een plan voor geschreven, maar de buurt wilde meer natuurlijke elementen in het park. Het plan is vervolgens met hulp van Europese subsidie opnieuw opgezet. Nu zijn er kikkerpoelen, een vleurmuizenkelder, natuurlijke speelplekken, schrale gronden en een grote variëteit in natuur.' De nieuwste aanwinst, het Zuiderpark, is gelegen aan de uitbreidingswijk

Uden-Zuid. Althuizen: 'De aanleg is gestart in oktober 2012 en afgerond in april 2013. Om de beplanting en het gazon de kans te geven om rustig op gang te komen, hebben we pas na de zomer de speeltoestellen geplaatst.' Ook bij dit open park met waterpartijen en speelvoorzieningen heeft burgerparticipatie een grote rol gespeeld. Althuizen: 'Brede participatie en duurzaamheid zijn bij dit park het uitgangspunt. Zo is het asfalt een wens van het platform gehandicapt om zo het park goed toegankelijk te houden. Verder is er gekozen voor natuurlijk spelen. Qua beplanting is gekozen voor soorten die van oorsprong hier voorkomen. De bomen zijn voor

Dorpslinde 't Prilleke siert de Udense markt

Leilinden aan de rand van de Udense markt

De CO₂-Bomenprijzen voor Uden

een groot gedeelte afkomstig uit de eigen stadskwekerij. Ook zijn er veel fruitbomen en struiken aangeplant. Hierdoor willen we de betrokkenheid en het gebruik van het park vergroten.'

Chemievrij beheer

Uden werkt sinds het midden van de jaren tachtig toe naar een chemievrij groen- en boombeheer. Althuisen: 'De afgelopen acht jaar hebben we samen met IVN een ecologisch beheersplan opgesteld. Hiervoor hebben we proefsgewijs ervaring opgedaan, en in het voorjaar van 2014 wordt dit plan ingediend voor vaststelling door de raad.' De onkruidbestrijding is reeds sinds eind jaren tachtig chemievrij. 'Zeer incidenteel corrigeren we plekken met chemische onkruidbestrijding. De eikenprocessierups pakken we met gerichte biologische bestrijding aan. De kastanjebloedingsziekte bestrijden we bij beeldbepalende bomen biologisch', zegt Althuisen.

Verder is Uden met lindes bezaaid, en dat betekent een walhalla voor de lindeluis. Alleen in de centra vlakbij horecagelegenheden wordt deze bestreden. 'De bestrijding ervan hebben we jarenlang gedaan met larven van het lieveheersbeestje. In 2012 en 2013 zijn we overgestapt op Nemasol.' Wat betreft de chemievrije onkruidbestrijding in verhardingen gaat Uden in 2014 een proef doen. 'Uiteindelijk zal het in 2015 een combinatie worden van heet water, borstelen en handmatig.'

'Het is belangrijk om de inwoners bij de ontwikkeling van de omgeving aan de voorkant te betrekken'

Ambities

Welke 'groene' ambitie heeft de wethouder die in Uden bezig is aan zijn tweede termijn? Delhez: 'Het is mijn ambitie om het beleid dat hier in Uden jarenlang beproefd is, voort te zetten, ondanks alle bezuinigingen. Kortom, de omgeving waar mensen wonen prettig te houden. De vorm waarin dat gebeurt kan weliswaar wisselen, maar de grote lijn, dat doen we met elkaar.'

Favoriete locatie

Gevraagd naar hun favoriete groene locaties in Uden, zegt Delhez: 'Ik twijfel. Het Bevrijdingspark, Landschapspark en Zuiderpark zijn aangelegd in

overleg met bewoners en prachtige voorbeelden van burgerparticipatie. Ik kies echter voor het Sportpark; dat is op een heel natuurlijke manier aangelegd en heeft alle tijden doorstaan. Het is een plek waar de Udenaar heel graag komt en het heeft altijd zijn waarde behouden. Een park voor alle Udenaren.'

Althuisen heeft twee favorieten: 'In het centrum het vernieuwde Bevrijdingspark. Drie jaar geleden is het helemaal op de schop gegaan. Nu heeft het weer aantrekkingskracht en er zijn altijd mensen. En dat midden in het centrum. In het buitengebied is mijn favoriet het bos Slabroek in Uden-Noord. Als je daar een wandeling maakt van een uur, kom je alle landschapstypen tegen.'

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

<http://www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4291>